

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 1. У Сомбору 15. Јануара 1891. Год. XXIII.

АРХИПАСТИРСКА ПОСЛАНИЦА Његове Светости Патријарха Србског

Школовачка

Георгија Бранковића.

О БОЖИЉУ 1890.

ГЕОРГИЈЕ

по Божијој милости и вољи народа православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх србски, Његовог Цар. и Ап. кр. Величанства: премилостивог краља нашег ФРАНЦА ЈОСИФА I. прави тајни саветник, као и краљевско-србског ордена св. Савве првога степена велико-крстник и т. д.

Пречасном православином Свештенству обојега реда и побожном народу богохраниме епархије карловачке, темишварске и горњокарловачке, прељубезној пастви својој у духу апостолскоме шаље срдачни поздрав и патријаршески благослов.

Мир Божији! Христос се роди!

Бог је створио човека по образу и подобију своме: чиста, незлобива, блага, разумна, света и праведна. Овим прекрасним и божанственим својствима снабдевена, учинио га владоцем и господарем над свима другим створењима на земљи. Па да га учини савршено блажена и срећна, окружио га је са свима потребама, са свима насадама, која премудрост Божија по свемогућству своме створити могаше. — У рају, у месту свакога изобиља, у месту радости и задовољства, ништа првоме човеку није оскудевало, свега је изобиљно, све је красно и добро било, да је подпуно срећан и блажен бити могао. За толику множину благости Божије, за толико

блаженство ништа друго Бог од њега није захтевао, него да га хвали и слави и да не једе само од једнога запређенога плода. Па да би Бог још већма човека утврдио, да не окуси од тога запређенога плода, дао му је познати сва она сљедства, која ће преступом ове заповести Божије на себе навући.

Ко би рекао и ко би и помислити могао, да би праотац наш Адам, толико милости Божије заборавио, толика добра, толике сладости и красоте оном горком и смртоносном плоду запоставио и себе свега онога пређашњег блаженства и среће лишио?

Али тако је, прељубезни моји! Ћаво, враг, непријатељ и пакосник злобни и завидљиви толикој срећи Адамовој није хтео мировати, но превари Еву, слабији пол рода човеческог, а ова опет не даде мира Адаму, него га превари и наведе, да окуси од запређенога плода и тако преступише Божију заповест и изазваше противу себе правду Божију, те бише не само из раја истерани, него и на вечиту пропаст осуђени—и то не само они, него и деца њихова, унучад и праунучад, па и све потомство њихово.

Да, тако је, а није могло друкчије ни бити, јер какво је семе, така је и биљка, какво је стабло, такав је и плод! Па пошто је само Адама и Еву Бог створио, од којих су сви народи на земљи произишли, то је и сав род човечији, син људи на земљи пратеческом греху и вечној смрти подложени били. У таком грешном и жалостном стању налазаше се сав род човечески више хиљада година, па што се даље од корена удаљаваше, то све дубље и дубље падаше у разна безакоња, све то већма и већма ум затупљиваше, а безбожије и многобожије растијаше и сви други гнусни и вредовити пороци земљом, или боље рећи људима овладаше. Нити их можаше страшни онај васионски потоп, нити пропаст Содоме и Гоморе у чувство привести и од пута безакоња одвратити. У таком страшном и очајања пуном стању налазаше се род човечески у време владавине Августа цара римског, нити му ко год можаше помоћи, осим једнога свемогућег Бога и његовог милосрђа.

И заиста—Бог се смисловао на толику несрећу и толику пропаст човеческу! те је послао свога јединца, да у телу човечијем изведе људе из толике заблуде на пут правде и истинитог богопоштовања, да им покаже опет прави пут, који води у бесмртије и вечни живот и да за доста учини правди Божијој за Адамов преступ и толика безакоња, која починише људи, приносећи сам себе на заклање и безчасну смрт крену и чинећи људе од робова синонима и наслѣдницима славе Божије.

Ето, прељубезни моји, до чега вас је довео био преступ Божије заповести праоцем нашим Адамом учињени. Ето, како преступом његовим пређе осуда на све људе, а како на против милосрђем Божијим праведна осуда ова рођењем и смрћу сина Божија уништена, заглађена и оправдана би и како њиме јединим оправдањем живота у све људе и све потомство уђе.

„Не бојте се! јер, гле, јављам Вам радост велику, која ће бити свему народу. Јер Вам се данас роди Спас, који је Христос Господ, у граду Давидову.“ (Лука II. 10—11.) рекао је Анђео Божији збуњеним и уплашеним пастирима витлејемским. — О! благо Вама пастирима витлејемским, који сте очима својима видели славу Божију, видели рођеног јединца, сина Божијег! Заиста је радост Ваша неописана бити морала!

По и ми, прељубезни моји, и ми не мањи узрок имамо радовати се рођењу Христовом, јер „и биће радост ова свему народу“, рекао је Анђео Божији пастирима витлејемским. И заиста. Куда ћемо веће радости, него кад нам на смрт осуђенима дође избавитељ, који скида с нас Адамове окове, који нас од робова прави синовима Божијим и наслеђницима царства небеснога. О, да неисказана милосрђа Божија! О, да превелике наше радости! О, да превелика за нас данас празника и свечаности! Рођењем Христовим измири се Бог са свима људма, измири се Створитељ са створењем својим, измири се Господ са робом и не само да се измири с њиме, него га је још и посинио и учинио наслеђником свеколике славе своје.

Лик Анђеоски, видећи чудно рођење сина Божија и избавитеља рода човеческог, са неизреченом радошћу певаше: „Слава на висини Богу и на земљи мир, међу људма добра воља“ (Лука II. 14.) Ходите, благословени Хришћани и духовна децо моја, да и ми одамо славу свевишњему Богу и да се духовно радујемо данас! Он преблаг и хоће, да буде мир на земљи, да буде добра воља, да буде благослов међу нама, т. ј. хоће, да прогнамо од нас и између нас: сваку злобу, сваку увреду и злу вољу; хоће, да један другом опростимо све увреде, као што је и он нама свима опростио. — Нека нам није, нека нам не буде никаква жртва тако велика и скупа, да ју не би могли на олтар мира и међусобног благоволења принети, као што је он највеће и најмилије своје, јединца свога за нас на жртву привео.

Следујмо усрдно ономе Анђеоском гласу: „Слава на висини

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Богу и на земљи мир, међу људма добра воља“. Обновимо онај красан, на овој Анђеоској песми основани хришћански и наших праотаца обичај, љубимо друг друга, где се састанемо и сустигнемо“ говорећи: „Мир Божији, Христос се роди!“ Ти, увређени пријатељу, иди к ономе, који те је увредно, загрли га и реци му: „Мир Божији, Христос се роди!“ Ти, вредитељу, похитај увређеноме брату и пријатељу, реци му: „Мир Божији, Христос се роди!“ Опрости ми, брате, Бога ради, рођенога данас Христа ради! Дај мира и спокојства души мојој, дај ми радости болноме срцу, дај, да се радујемо данас рођењу Спаситеља нашег, да се дадујемо општем рода човеческог спасењу!

Ви, старешине, Ви поглавари светски и духовни, Ви очеви и матере, претходите потчињенима Вашима, домаћима и дечици Вашој добрим и леним оним хришћанским примером; — иштите од свакога мира и благоволења, да буде данас радост наша општа и савршена! Не будите више робови: злобе, зависити, пакости и увреде! Будите слободни, будите синови Божији и наслеђници Божији! Јер само тако ћемо достојно празновати рођење Спаса нашег Исуса Христа! Само тако ћемо прославити Бога и само тако биће радост наша савршена и Богу угодна, а душама нашим од праве и велике користи!

Мир дакле Божији нека буде старима и младима, малима и великима, мир родитељима и деци, мир Господарима и слугама, мир поглаварима и потчињенима, мир здравима и болеснима, мир и благослов Божији нека буде са свима вама, Амин!

У Карловцима 1890. године од рођења Христова, а патријаршествовања нашег прве.

Горе поменути смирени Патријарх

Георгије Бранковић.

МИСЛИ

О ПЕДАГОШКОМ ОБРАЗОВАЊУ.

(Радивој Поповић у Митровици.)

Dass sie die Kinder erziehen könnten,
Müssten die Mütter sein wie die Enten:
Sie schwämmen mit ihrer Brut in Ruh,
Da gehört aber freilich Wasser dazu.

Goethe.

Не ћу да морим вид разгледањем по немачким каталозима дела о горњој теми. Изашао би преда ме безброј немачких дебелих књи-

журина, да би ми ум помеле. Самостално ћу да размишљам, не будем ли на такви начин нашао удеснији пут расправљању тог питања у нас. Истина, да има људи, који служећи се изобилно туђим благом, излажу тако стечен капитал за своју властитост; но нек ми се и замери, ја се у то коло не хватам.— Не ласкам, да ћу, тако радећи, створити нешто у велико капиталне вредности, нешто за сва времена важеће. Не! Нека буде диспута у овом. Нека се чују и туђа искусна и образложена мњења. Само тако се и развија свака наука онако, као што јој пристоји. Само тако смо, што треба да смо, слуге, не господари науке!

Питање о педагошком образовању је таково, које ће увек бити на дневном реду, дакле савремено. Јер сваки век, у свакој грани науке, а нарочито овде, овде, све ће даље крочити. Према томе ово се питање не да коначно ни решити, па е тога и захтева све више и више приврженика. Проникнут дакле таквим убеђењем, приступам и ја самом расправљању.

Можда ће се запитати, што сам расправу немачким мотом отпочео? — Образовање је опште и припада дакле свима народима. Језик је љуска, која узима у се мишљење, свима народима својствено, дакле благо свију народа. Према томе Гетеова реч важи и за нас Србе, односно и за наше српско васпитање. С тога је и Гете само љуском, језиком Немац, а мишљењем припада и нама. Па шта разумева Гете тим речима, које је матерама управно, а ја српским васпитачима применио? — Хтеде тим да значи, да је за ваљано образовање нужна: природна склоност, пример, вежба и одговарајући елеменат. — Ту презирем ја неку прарадњу, на којој се наше образовање у опште оснива, које се дакле као нит из исте развија. Тек кад је ова удесна, може и даље напредовање бити као што треба. Но пошто имам у виду школско, управо стручно образовање, не могу се овим првобитним образовањем дуже бавити. Што сматрах за нужно, напоменуо сам, а тиме сам и сходну тачку образовања у опште обележио.

Видећемо какву предспрему будући педагог, пре но што ступа у учитељску школу, треба да има. У томе се дизали гласови између хуманиста и реалиста. Хуманисте хоће ту првенство ђимназији, реалисте пак реалици. Водила се тако рећи борба измеђ ових. — Сама реч „борба“ значи већ нешто, што се креће у екстремима. С тога је нужна образованост у пресуди овог питања. — Не мислим никако да путорешим. Ружно ми је и замислити, да има

људи, који науку негују ради тога, да би својој личности велику цену подигли. Ауторитети важе само у породици (родитељи деци), школи (наставници ђацима) и држави (закони грађанима). — У вештини и науци они ми изгледају као паразити, који здраве организме подгризају, у корен млаве. Немам намере, да своје мисли употребљујем са мислима ђенијалног Гете-а, али канда је и он био на таквом раскрсту мисли, кад рече: „Они (ауторитети) окамене у појединцу човеку оно, што би ваљало само собом да ишчезне, а одводе на странпутицу или пуштају да прохуји оно, што би баш ваљало да се задржи. Ауторитети највише не дају човештву, да се оно с места крене.“ — Кад се пак данас, до сад сматрана највиша наука „филозофија“ снизила чак до обележја „субјективне спекулације,“ (види: *Enzyklopäd. Handbuch der Erziehungskunde, von Dr. G. A. Linner*, стр. 623), онда заиста не ћемо више тражити доказа, да се наука с ауторитетима за на век опростила, па стога ће и мени лакше бити своје становиште у погледу ове тачке да изнесем. Чини ми се дакле, да је нападај реалиста на хуманисте и обратно—више но што је нужно, оштар, донекле пак и неправичан; ма да немам ништа против мњења, да су реалке за пријем у учитељску школу подесније.

У ђимназији су више заступљени хуманистични, у реалци пак реалистични предмети. У учит. школи и једни и други. Нема сад сумње, да ће ђимназиста превлађивати у првој, а реалац у другој групи предмета. Било је пак увек ваљаних и лоших учитеља како из ђимназије тако и из реалке. Било је шта више спремнијих и бољих ђака, а лошијих учитеља и обратно. Дакле из овакових евентуалности мним, да се не да буди какво правило поставити, нити тврдити, е је нешто боље или горше. — Према природи учит. школе пре би се могло одлучити, да би реал-ђимназије томе још по најбоље одговарале. Законом се пак још свима пријем у учит. школе условљава. — Сретније ми се чини проширење учит. школе, а још целисходније установа просеминара уз исте, што се нарочито у Немачкој са великим успехом увело.

Прозборићемо коју и о најважнијем заводу за педагошко образовање, о самој учитељској школи. Што се овде у дидактично-методично-педагошком погледу захтева, већином је и установљено, с тога ћу се више дотакнути спољашњег уређења ове школе, од којег знатно зависи резултат опредељеног јој задатка. Ту замишљам питање о интернату или о екстернату. Питање, какво је школско

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

уређење најподесније по образовање или васпитање у опште, још је увек на дневном реду. Стручњаци најкултурнији народа нису га коначно решили, па је оно у најновије доба дало повода и српским педагошким круговима, да о том размишљају.

Не ћу да разбирам за број и важност стручњака присталица једног или другог система. То се чини тамо, где се не да самим фактима заузето гледиште да оправда или образложи. Свакако ће бити будних умова и у једном и у другом логору. За објективан суд нужни су само искази, који се чине замашнијим. Но пре но што на то пређем, определићу дефиницију на оба та појма. — „Интернат“ је дакле таково школско уређење, где ученици т. ј. питомци осим заједничке наставе и под једним кровом живе, заједнички делају, спавају и исхрађују се, а све у извесном времену, под непрекидним надзором и опредељеним редом. — „Екстернат“ је на супрот таково уређење, где ученици код разних грађана, у разноврсним кућама станују, те осим наставе ништа заједнички не уживају. — Истина и за овакове ученике прописан је неки ред, по ком се имају да владају, или их наставници, због раштрканости станова, не могу никако довољно надzirати. Према томе су они у њиховом раду и начину живота, у натов њиховој младости и не-дозрелости, са свим самостални.

Установа интерната је старија, те је тек у новије доба од 1870. год., кад се у назови-либералној струји времена, само речи „слобода“ велика важност улагала, нека неразмишљена сумња у ваљаност исте овладала. Тај изопачени укус за слободарењем није могао ни педагошке кругове да мимоиђе, те се таки подигоше војни гласови, е установа интерната не одговара „духу времена“ и оптеретише исту свакојаким преговорима. Но зрелије расуђење брзо ово обеснажи, те се данас и у нас Срба шири коло интернатиста, чему је доказ и идеја о подизању конвикта за учитељску децу у П. Саду. — И ако су ти преговори, као што се ето види данас већ безпредметни, ипак ћемо их по ближе да расветлимо. Ту се прво сретамо са великим ректором Томом Арнолдом, који је читава правила о нецелисходности, односно штетном утпиви интерната по образовање питомаца поставио. Ова правила гласе: 1. Груба безбожност, као пијанство и друга овом сродна, а у светом Писму забрањена дела. — 2. Лаж и сваковремено претварање. — 3. Систематичка свирепост, или злостављање млађих и простодушнијих од старији (пенализам). — 4. Непослушност и презирање сваког аутори-

www.uns.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

тета, као и жудња за рушењем прописана реда само зато, што је то ред. — 5. Опште лењовање и нерад, као и дух такове школе, која сваки покушај прилежности и напретка код појединих умаловажа. — 6. Удружење у вршењу неупутних дела. — Грече на против оптужује интернат баш због „слепо послушности, ронске потчињености, и т. д.“ — Док Арнолд истиче „непослушност“, то Грече грми „о претераној послушности.“ Колико је дакле логике у тим оптужбама, није тешко прозрети. Контрадикција је ту. По томе се дакле оба та судца налазе у заблуди, којој је извор непознавање и непосвећеност у самој ствари.

Да видимо вредност и других претпоставака. Највише се чује она о „духу времена.“ — Њоме се хоће да докаже, да образовање питомаца у интернатима није култури сходно. — Да видимо и то! — Почећемо одмах од дидактичног правила с познатог на непознато, са ближега даљем. У целокупном Српству броји се 5—6 учитељски школа. Све су ове, са изузетком оне на Цетињу, екстернати. Па зар се питомци т. ј. ученици исти знају наћи у духу времена?! — У Немачкој је још и данас већина учитељских школа интернат. И зар се питомци истих не знају боље наћи у духу времена, него у нас?!

Саксонски закон од г. 1877. допушта, истина, питоцима из два најстарија разреда, да могу ван завода на стану бити; али у колико завод нема простора за станове, а поглавито то важи за оне питомце, чији су родитељи у месту. — Баденска, једна од најпросвећенијих немачких провинција, не може ни да замисли ваљану установу учитељских школа друкчије но као интерната. Сем тога се у целој Европи гдекоји сталежи искључиво интернацки образују, н. пр. војнички. И зар се европски часници не знају боље у духу времена наћи, него н. пр. наши Сомборски приправници?! — Прочитајте одмах прве редке г. М. П. у „Ивештају срп. учит. школе у Сомбору за г. 1887/8.“, то ћете на стр. 7. у 9. реду од горе наћи речи: „без икаквог искуства у животу.“ — Слаже л' се и то с' духом времена?

Од учитеља се захтева, да су идеалисте. — То је са свим оправдано; јер без тог се васпитач ни замислити не да. — Рецимо, да је „дух времена“ искварен. Хоће ли сад ваљан педагог допустити, да се том духу времена прилагоди, или ће га исправљати и други успоставити? — Сви знатнији педагози свију народа и свију времена осуђивали су дух времена, а женијални Русо води свог пи-

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

томца у пустињу, далеко ван људског домашаја. — Да ли одзивајући се времену? На против! Из несугласице с' духом времена. — А ми данас? Крстили смо наш век на брзу руку просвећеним, па летимо без обзира у његова иаручја. Ми не ћемо тако дубоко да испитујемо наш век као тај геније, ал' се стога и опијамо његовим заблудама. — Педагог, истина, мора ићи у свет да зида, али и да руши! Или ће нам се увек дух времена да свети?!

(Наставиће се.)

СЕДНИЦА ВИС. СРБСКО-НАРОДНОГ ШКОЛског Савета од 10. Децембра 1890.

Председава Његова Светост Патријарх Георгије Бранковић. Присутни: Др. Ника Максимовић, Др. Мих. Полит-Десанчић, прота Јован Борота, Стеван Лазич директор гимназије карловачке, Теофил Димић школ. надзорник у миру, Никола Ћ. Вукићевић заменик гл. школ. референта и Др. Исидир Ћирић патријаршески и народни тајник.

Како је од стране вис. кр. хрватско-славенско-далматинско земаљске владе замерка учињена, што се у србским вероисповедним школама, по извештајима дотичних државних надзорника, не обраћа на наредбе исте владе издате на позиве земаљског школ. закона од 31. Листопада 1888., то се школки савет обратио био на исту земаљску владу с молбом, да му званично саопшти постојеће наредбе и прописе, који би се имали и у вероисповедне школе србске у Славонији и у Хрватској увести. Земаљска влада је то и учинила посливи ради званичне употребе све наредбе и прописе, који су за народне школе по истој влади издате. Сходно једној таквој наредби а у интересу реда и напредка школског закључио је Школки Савет, да се и у србске вероисповедне школе увести има: „књига опажених мана и недостатака у настави и у васпитању.“ Записник под овим насловом тврдо увезан има се држати у свакој школи. У тај ће записник прегледачи и надзорници школски, како вероисповедни тако и државни, опажене мане и недостатке у тој школи у погледу на васпитање и наставу прибележити. Записник тај има чувати учитељ, а где их је више најстарији учитељ, односно управитељ, који ће за њу и одговоран бити и из ње после годишњег испита све белешке од дотичне школске године преписати, па у достоверном препису епархијском школском одбору достављати, а овај ће опет белешке из свију школа у своме округу дужан бити до 1. Септембра сваке године Школкем Савету достављати ради саставања о одклонењу дотичних мана и недостатака. — Овакав ће се записник у интересу напредка школског водити од сада у свима србским вероисповедним школама митрополије карловачке.

На притужбу учињену високој кр. земаљској влади од стране архи-епископског духовног стола у Загребу, да римокатолички катихета у Гор-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

нем Карловцу г. Паулини не ће да предаје науку християнску ученицама римокатоличке вере у тамошњој срб. учитељској школи, пошто му у изглед стављена плата није осигурана и није одређен његов положај према наставничком особљу исте школе, позива земаљска влада Школ. Савет, да ствар ову уреди. Услед добивеног извештаја од управе учитељске школе карловачке закључено је Вис. земаљској влади јавити, да је политична обштина горњокарловачка најпре у изглед ставила била плаћање римокатоличког катихете, но пошто се ово није извршити могло, то би од сада или сами родитељи дотичних ученица морали плаћати вероучитеља. Ако би се пак по предлогу арцибискуског духовног стола у Загребу морало забранити римокатолицима полагање србске учитељске школе због тога, што немају редовног катихету, то школски савет од своје стране противу тога ништа не би имао, пошто је горњокарловачка учитељска школа чисто вероисповедни завод.

Вис. кр. угарско Министарство за богочаст и наставу по ново препоручује, да се у учитељској школи Сомборској пчеларство теоретично и практично предаје и да се пчелњак (кованлук) са Ђерзоновим кошницама установи, а ако би дотични професор економије у овој настави помоћи требао, да се тога ради обрати на путујућег државног учитеља пчеларства. Пошто је Школски Савет у прошлим својим седницама наредио, да се у Сомборској учитељској школи пчелњак установи и да се младеж у рационалном пчеларству обучава, то се упућује путем управе дотични учитељ, да у споразум ступи са државним путујућим учитељем округа сегединског и да од њега обавештења потражи за уређење установити се имајућег пчелњака и за набавку нуждног пчеларског прибора.

Решење вис. кр. угарског министарства за богочаст и наставу, којим се Јован Поповић наставник на вишој девојачкој школи у Панчеву са обзиром на његову многогодишњу службу и рад на књижевном пољу, по препоруци високог председништва шк. савета, диспензује од полагања учитељског испита, узет је на знање.

Извештај изасланог повереника Школ. Савета г. проте Јована Бороте о учитељској екуштини држаној 4. и 5. Априла 1890. у Ст. Бечеју узет је на повољно знање.

Заменик гл. школског референта подноси извештај о испитима о учитељској способности држаним у првој половини месеца Јулија 1890. у горњокарловачкој учитељској школи, као и о стању те школе и вештаонице њене у течају школске 1889/90. године.

Извештај овај узет је на знање и по предлогу референта учињене су сходне наредбе за унапређење исте школе и одржање доброга запта међу приправницима.

Управа учитељске школе сомборске подноси извештај о свечаном увођењу новоизабраног професора мађарског језика г. Милана Стојшића у знање 6. Септембра о. г. као и о почетку наставе за 1890/91. шк. годину у истом заводу и о примању ученика и ученица. По гласу извештаја тог примљени су у први разред ове школе 21 ученик и 42 ученице; у други разред 27 ученика и 22 ученице; у трећи разред 24 ученика и 23 ученице. У сва три разреда има дакле 72 приправника и 87 приправница, укупно 157 питомца.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

Од уписаних у први разред мушких приправника свршише: пети гимназијски разред 2; пети реални разред 1; четврти гимназијски разред 11; четврти реални разред 2; четврти разред грађанске школе 4; трећи реални разред 1 (репетент). — Од ових разред понављају тројица. — Од уписаних у први разред приправница свршише србску вишу девојачку школу у Сомбору 21; у Новом Саду 13; у Панчеву 4; вишу девојачку школу у Вршцу 3; у Бечкереку 1. — Међу уписаним њих шест понављају течај. — Сви мушки приправници су православне вере а од женских једна приправница трећег и једна првог разреда јесу римске а једна првог разреда је израиљске вере; све остале су Српкиње православне вере.

По извештају управе срб. учитељске школе горњокарловачке примљено је у сва три разреда ове школе на почетку ове школске године 24 приправника и 22 приправнице; свега 46 питомаца. Мушки су сви православне вере а међу женским је 10 православне вере, 11 римске вере и једна израиљкиња.

По отвореном међу приправницима стечају за 11 упражњених народних приправничких стипендија у сомборској учитељској школи поднели су молбенице 12 мушких и 12 женских питомаца исте школе. Стипендије су добили: Страхиња Црнојачки приправник III. разреда из Госпођинаца; Ђорђе Малешевић из Вуковара, Миливој Бугарски и Емилијан Пилић из Сенте и Александар Торњански из Елемира приправници II. разреда; Даринка Каракашевићева приправница III. разреда из Титела—и приправнице првог разреда: Лала Јакшићева из Срб. Црње, Зорка Дотлићева из Нерадина, Армила Фрушићева из Чакова, Софија Драгојева из Панчева и Јованка Маширевићева из Сомбора.

За получење Раљиве стипендије препоручен је једини компетент Јулијан Сифинос приправник III. разреда родом из Темишвара.

За горњокарловачку учитељску школу попуњено је 10 упражњених стипендијских места по 80 фор. и добили су стипендије: Душан Цвијић, Петар Метикош, Будислав Будисављевић, Милован Тодоровић, Алекса Петровић, Милош Поповић, Манојло Божичковић, Радивој Љубичић, Тома Мандић и Јулијана Милићева.

Заменик гл. школ. референта Н. Ђ. Вукићевић као изасланик Школ. Савета ради преслушања Димитрија Долге енарх. школског референта у ствари притужба поднесених противу њега подноси обширан извештај у овом предмету са записником о преслушању реченог енарх. школског референта.

Пошто је извештај са свима овопредметним списима прочитан наредно је Школски Савет истрагу против реченог референта и суспензију од половине плате и од звања до коначног решења ове ствари. За време суспендовања одржаваће дужност енарх. школског референта у темишварској и у вршачкој дијецези г. Јован Новаковић парох великокикиндски. На истрагу изаслани су прота Борота и заменик гл. школ. референта Н. Ђ. Вукићевић.

Услед поднесених извештаја енарх. школ. одбора бачког потврђени су учитељски избори и издати су декрети следећима: Жарку Алексићу учитељу у Ст. Футогу, Лепосави Вукановој учитељици на Клиси у Новом Саду; Марији Ђуришићевој учитељици у Станару; Јелени Мајској учитељици у Ст.

WWW.UNIBS.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Сивцу; Павлу Коњовићу учитељу у Сентомашу, Јовану Поповићу учитељу у Србском Бечеју, Светиславу Лончарићу учитељу у Парабућима.

На молбу књижаре А. Пајевића у Новом Саду друго поправљено издање одобрених од Школског Савета књига: Читанка за други разред и црквено-славенски буквар, (од Дра Патошевића) препоручено је за школске књиге у србским вероисповедним школама.

На образложеноу молбу србске црквене общине у Панчеву решено је, да се онај део плате учитеља на вишој девојачкој школи тамошњој, који они имају у државни учитељски мировински фонд улагати, код саме управе фондова задржи и у државни пензионни фонд улаже.

Осим овде наведених предмета решени су још неки од мање важности.

Седница је ова држана пре и после подне све до 7 и пол часа у вече и морала се одложити због тога, што је за следећи дан одређен митрополитски црквени савет.

За реферату спремљени многобројни акти предузеће се у првој седници ове 1891. године.

В.

Школске вести.

Архиђецепални школски одбор у Ср. Карловцима држао је под председавањем Његове Светости Патријарха 12. Децембра 1890 своју редовну седницу, у којој је прочитан извештај заменика гл. школског референта о стању православних србских вероисповедних школа у архиђецепси за 1889/90. школску годину. Као што се из извештаја тога види у Архиђецепси постоје србске вероисповедне школе само у 7 места и то: у Земуну, у Митровици, у Ср. Карловцима, у Черевиху, у Беочину, у Осеку и у Винковцима. Обширан извештај овај пажљиво је саслушан и према предлозима донесене су сходне наредбе. Међу осталима наређено је, да од сада у смислу постојеће школеке уредбе од 1872. године имају науку християнску у свима школама, па и тамо где су до сада ту науку катихете предавали, од сада учитељи предавати, а свештеницима у дужност спада водити надзор о томе да се настава у вери у духу православне вере младежи нашој предаје. Осим тога у истој седници решени су још други текући послови.

Православна србска виша девојачка школа у Сарајеву. Отлична и родољубива православна србска црквена община у Сарајеву, опазивши с тужним срцем, да се кћери тамошњих Србаља васпитавају у римским кластерима и у туђинским заводима, у којима се туђинским духом напајају а од своје вере одтуђују, установила је и отворила јесенас први разред србске више девојачке школе са наставним планом новосадске србске више девојачке школе прилагођеним тамошњим местним околностима.

За прву учитељицу ове школе изабрана је госпођица Милева Павковићева испитана србска народна учитељица родом из Суботице, која је учитељску школу уз примерно владање с отличним успехом у Сомбору свршила и испит за учитељицу са отликом положила. За сада је постављена само јед-

на учитељица на овој школи, али су још у помоћ придодати честити учитељи и учитељице ербске народне школе Сарајевске, који поједине предмете и у овој вишој девојачкој школи предају. Ако Бог да, на јесен ће се отворити други разред ове школе и тако ће се даље поступати да се подпуна виша девојачка школа установи. Нека је срећан почетак и наставак овоме важном подuzeћу за више васпитање Српкиња у Босни у духу свете православне вере и миле нам народности ербске.

Разно.

Дарови школама и учитељима. Његова Преузвишеност г. Арсеније Стојковић епископ Будимски осим листа, што за себе држи, изволео је за ову годину предлатити на Школски Лист за ербску школу у Новом Сентивану код Сегедина.

Преосвештени г. Мирон Николић епископ Пакрачки осим листа што сам прима изволео је и ове године предлатити за школе у Капелни и Сухомлаки у Пакрачкој и за ербску школу у Липову у будимској дијецези.

Благородни господин Максим Лудајић кр. срезки судач у миру у Срб. Ковину свагдашњи предлатник овога листа предлатио је за себе и за два учитеља. Као дар овога добротвора шаље се Школски Лист учитељу ербском у Саци (код Грабовца) и Ненаду Пешнићу учитељу у Дољној Нани у Толнаној жупанији.

Г. Евгеније Кротин учитељ у Осеку дарива један примерак Школскога Листа Страхињи Црнојачком приправнику III. разреда родом из Госпођинаца.

Димитрије Грађански и син му Стеван поседници творнице кудеље у Србском Милетићу послали су уредништву овом шест форинти с молбом да се као њихов дар шаље ове године Школски Лист ербским школама у Срб. Милетићу, у Чипу (будимске епархије) у Ловри и Рац Алмашу и то овима трима школама из благодарности, што су родитељи школске деце из тих места прошле године прилозима својим у помоћ притекли светој цркви ербској у С. Милетићу и помогли, да се ова обновити могла.

„Добротвор“. Г. Радивој Поновић учитељ глухонемих и управитељ приватног завода за глухо-неме у Митровици, а вретни сурадник Школскога Листа намерава ове године покренути лист за човекољубно васпитање глухонемих под насловом „Добротвор“. Препоручујући држање овога листа свима Србима, којима је Бог дао, да га држати могу, саопштавамо овде дословно позив на предлату истога листа, који овако гласи :

Да би настава глухо-немих могла и код нас у напред коракнути, науцио сам издавати стручан часопис под насловом „Добротвор.“

Овај би излазио један пут месечно на целом табеку, а доносио би осим специјалнопедагошких чланака (оригинала, превода и др.) и чланке из медичке науке, који би расправљали о говорним оруђима, о оруђу слуха с гледишта хигијене, дијететике, и т. д. — Осим ових примали би се и чланци језикословни и то такви, којима је предмет наука о гласовима; дакле по-

главито све, што у физиологију језика, односно говора спада. — Према томе распоред би листа био: специјална педагогија, специјална медицина, физиологија говора, а ситан део листа доносио би: критику, приказе разних педаг. дела, белешке, забавно, разне огласе.

Надам се, да ће ме родољубиво наше свештенство, учитељство, наше врле Српкиње и сваки милостива срца Србин потпомоћи и што бржим купљењем претплате издавање листа, — који би интересе „невине жртве природе: „глухо-неме сиротиње“ у народу заступао и унапређавао, — омогућили. Личне користи овде дакле никакове и не тражим!

Цена ће листу бити 1 фор. 50 новч. а. вр. односно за Србију 4 динара на годину. — Вересије нема, пити се лист даје коме у пола цене или бесплатно. Само скупљач, који има бар 10 претплатника, добија један примерак на дар.

Претплата се шаље на целу годину. Чим се скупи довољно претплатника, лист ће почети излазити; у противном пак случају ће се уредништву послати новац натраг вратити.

У Митровици (Срем) 2. јануара 1891.

Радивој Поповић.

Упразњена учитељска места.

— У Паланци у Бачкој тражи се учитељица на срб. вероисповедној школи. Плата је 300 фор., 150 фор. у име стана и огрева. За држање повторне школе 40 фор., а од Октобра 1891. и један комад пашњачке земље. Молбенице до 31. Јануара о. г. имају се поднети м. шк. одбору у Ст. Паланци.

НЕКРОЛОГ.

Стеван Светозар Давидовић, православног пароха у Сентешу у Чонградској жупанији, преселио се у вечност после дужег боловања 18. Децембра 1890. у својој 71-ој години. Покојник је у младости својој 16 година служио св. олтару као капелан свог остарелог оца Петра Давидовића негдашњег многозаслуженог пароха у Х. М. Вашархељу. Затим, поставши парохом у Сентешу, 33 године одржавао је дужност душепопечитеља, чувајући искру православља у средини туђинства у Сентешу, где је са својих врлина и код својих парохијана и код других суграђана поштован и уважаван био.

Лепосава Јовановићева србска учитељица у Ст. Паланци преселила се у вечност 26. Децембра, а сахрањена је 27. Децембра у Ст. Паланци уз велико саучешће многобројне родбине, учитељства и становништва

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

тамошњег. На опелу гонорио је надгробно слово Теодор Ракић учитељ. Између венаца, које су на самртни одар покојнице стављени били, био је и леп венац госпођице Анђелије Стенићеве старије учитељице Паланачке. Покојница је у цвету младости своје у 24-ој живота години умрла. Родом је била из Новог Сада, а свршила је учитељску школу у Сомбору године 1886. Када је и учитељски испит положила. Била је ваљана и ревностна учитељица а при том скромне, и благе нарави и примерна владања, са којих је врлина у месту свога делања обште поштована и уважавана била.

Александра прозвана Јоса **Шевића**, кћи честитог и вредног учитеља ербског у Черевиху г. Јосифа Шевића, преселила се у вечност у цвету своје младости у Београду пред Божић, где је код своје удате сестре у гостима била, спремајући се да од свог младожење о Божићу прстен прими, на превелику тугу својих добрих родитеља који своју благодарност изјављују пречастном свештенству и г. ђакону београдском, који су покојницу у храму Божијем опојали и пријатељима, који су на спроводу покојничином учествовали.

Јован Ајдуковић, учитељ ербске вероисповедне школе у Старој Паланци, преселио се у вечност после поноћи у очи Богојављења, а сарањен је баш на дан свог крсног имена о св. Јовану, оставивши после себе осморо неу-хлебљене сирочади у најјаднијем стању.

Покојник је рођен у Сомбору 1842. године, где је, свршивши други реални разред 1860. године, ступио у ербску учитељску школу, у којој је двогодишњи течај с добрим успехом свршио и год. 1862. учитељско оспособљење добио. Био је трудољубив и вредан учитељ, добар отац своје дечице и примеран друг својих колега. На опелу опростио се с њим у име общтине, учитељства и ожалостњених пријатеља г. Теодор Ракић учитељ Паланачки.

Двадесет осам година провео је покојник у тешком звању учитељском на различити мести у Бачкој—и ма да је умерен и уредан живот водио, ипак је у највећем сиромаштву своју многобројну породицу оставио.

Похвалу заслужује племенити отлични грађанин паланачки г. Милош Стојаковић Јегарац, који је у последње време ојаћену породицу скоро са свим издржавао и покојника о свом трошку саранити дао.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ.

Са овим бројем Школскога Листа започиње се 23. година његовог издажења, а тридесет трећа, од како је лист овај покре-нуо прослављени обновитељ школе ербске покојни др. Ђорђе На-тошевић.

Уздајући се на обећану сурадњу млађих најваљанијих учи-теља, наумио сам и ове 1891. године издавање Школскога Листа продужити.

„Школски Лист“ ће као и до сада заступати праве инте-

WWW.UNI.NS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

ресе србске народне школе и србског учитељства а примаће радо ваљане чланке о васпитању и настави, који не стоје у опреци према светој православној вери и милој народности нашој.

Чланци, што су ове и прошле године за награду штампани, поднесени су на оцену једном учитељском збору и у своје време ће се по заслуги — како прва награда од 50 фор., коју је један пријатељ школски уредништву овом послао, тако и остале три награде, што их је уредништво „Школског Листа“ за прошлу годину расписало, издаће се онима, којих расправе по суду оцењивача награду заслужиле буду.

„Школски Лист“ излазиће и ове године један пут у месецу на подпуном свитку fine хартије.

Предплата се прима само на целу годину и умољавамо свакога, ко лист држати жели, да нам што скорије предплату послати изволн.

Цена је листу на целу годину 1 фор. 50 нов. а. вр.

Учитељи, који примају плату мању од 300 фор. годишње, као и гг. богослови и приправници, добијају „Школски Лист“ у пола цене, т. ј. за 75 н. — За предплатнике из Црне-Горе даваћемо и ове године „Школски Лист“ по 1 фор., а за предплатнике из Србије по 4 динара у србском, или по 2 форинта у аустријском новцу.

Господа скупитељи, који нам пошљу пет предплатника са целом, или 10 предплатника (ђака) са половином предплатом. добијаће по један примерак на дар.

Имена родољубивих добротвора, који за сиромашне школе и учитеље лист овај држали буду, обнародоваће се за спомен у Школском Листу.“

У Сомбору 2. Јануара 1891.

Н. Ђ. Вукићевић,

уредник и издавач „Школскога Листа.“

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.